

Asia: VN/1007/2019

Lausuntopyyntö Yhteisöllinen kansalaistoiminta 2020 -työryhmän mietinnöstä

1. Sääntöjen vähimmäissisällön keventäminen ja uuden yhdistyksen sääntöjen kirjoittamista helpottavat olettamasäännökset – yhdistyslain 8, 10 b, 23, 24, 35, 38, 38 a, 39 a ja 40 §

Työryhmän ehdottamien uusien olettomasääntöjen perusteella, jollei säännöissä toisin määrätä:

- jäsenmaksua voidaan periä yhdistyksen kokouksen päätöksellä
- hallituksen jäseniä 3-7; hallituksen jäsenten, tilin/toiminnantarkastajan toimikausi päättyy ja uusi kausi alkaa valinnasta päättävän yhdistyksen kokouksen päättyessä
- tilikausi on kalenterivuosi
- henkilövalinnat tehdään, tilinpäätös vahvistetaan ja vastuuvapaudesta päätetään varsinaisessa yhdistyksen kokouksessa 6 kk kuluessa tilikauden päättymisestä
- kirjallinen kutsu yhdistyksen kokoukseen jäsenille 2 viikkoa ennen kokousta
- purkautuvan yhdistyksen jäljelle jäävä omaisuus on käytettävä yhdistyksen tarkoituksen edistämiseen purkamisesta päättävän kokouksen määräämällä tavalla.

Uudet olettomasäännöt perustuvat yhdistysten nykyiseen sääntökäytäntöön (mm. Patentti- ja rekisterihallituksen mallisäännöt, järjestöjen sääntömallit), joita suurin osa uusista yhdistyksistä käyttää. Tarkoitus on, ettei uusista olettomasäännöistä seuraa muutoksia vanhoille yhdistyksille.

Kannata sellaisenaan

Perustelut

Suomen Lukiolaisten Liitto (SLL) kannattaa olettomasääntöjen lisäämistä yhdistyslakiin, koska ne helpottavat uusien yhdistysten perustamista ja selkeyttävät käytänteitä. SLL näkee tärkeäksi, että olettomasäännöt eivät sido vanhojen yhdistysten toimintaa tai vaadi sääntömuutosten tekemistä vanhojen yhdistysten säännöissä. SLL kuitenkin myöntää, että olettamat säännöt saattavat lisätä kysymyksiä ja väärinymmärryksiä yhdistyksen sääntöjen ja yhdistyslain välisestä suhteesta.

2. Jäsenten yhdenvertaisuusperiaatteesta nimenomainen säännös – yhdistyslain 10 a §

Työryhmä ehdottaa yhdistyskäytäntöä vastaavaa nimenomaista säännöstä yhdenvertaisuusperiaatteesta, joka selventää nykyisin suurelta osin sääntelemättömän periaatteen soveltamista yhdistyksissä. Ehdotuksen soveltamisala on huomattavasti suppeampi kuin muissa yhteisömuodoissa eikä periaatetta sovelleta yhtä tarkasti kuin muissa yhteisömuodoissa. Ehdotuksella selvennetään jäsenten yhdenvertaisen kohtelun vaatimuksen erot ja yhtäläisyydet muiden yhteisölakien, perustuslain ja hallintolainsäädännön yhdenvertaisuusperiaatteisiin ja yhdenvertaisuussäätelyyn.

Ehdotus perustuu oikeuskirjallisuuden lisäksi työryhmän selvittämään yhdistyskäytäntöön (esim. verkkokyselyt ja -keskustelut ja työpajat). Ehdotuksen perusteluissa on paljon käytännöstä nousseita esimerkkejä.

Kannatan muutettuna

Perustelut

SLL kannattaa yhdenvertaisuusperiaatteen lisäämistä yhdistyslakiin muutettuna, koska se selkeyttää jo nyt olemassa olevaa tilannetta jäsenten yhdenvertaisesta kohtelusta. SLL näkee kuitenkin, että yhdenvertaisuusperiaatteessa tulee huomioida erilaisten järjestöjen tarpeet esimerkiksi tarjota alennettua jäsenmaksua vähävaraisille opiskelijoille tai eri vaiheessa vuotta liittyneille. Lisäksi on tärkeää selkeyttää, miten esimerkiksi jäsenmaksun muuttaminen tai alennetun jäsenhinnan tarjoaminen kesken jäsenkauden vaikuttaa yhdenvertaisuusperiaatteen toteutumiseen.

SLL mielestä yhdenvertaisuusperiaatteen haasteena on, miten sitä tulkitaan alaikäisten jäsenten osalta esimerkiksi vaaleihin ehdolle asettumisen osalta. Nykyisessä lainsäädännössä alaikäiset jäsenet ovat automaattisesti eriarvoisessa asemassa suhteessa täysi-ikäisiin, koska lainsäädäntö rajoittaa heidän kykyä asettua ehdolle puheenjohtajaksi. SLL myös pohtii, voisiko alaikäisten osallistumismahdollisuuksia lisätä esimerkiksi toimitusjohtajarakenteen avulla.

3. Sallitaan 100% verkkokokoukset perinteisen yhdistyksen kokouksen tai valtuutettujen kokouksen vaihtoehtona – yhdistyslain 17 §:n 2 momentti

Verkkokokous perustuisi aina yhdityksen sääntöihin ja jäsenten käytössä olisi kaikki perinteistä kokousta vastaavat osallistumiskeinot ("teknologia-neutraali" kokousmääritelmä, käytännössä yleensä reaaliaikainen osallistuminen). Hallitus vastaisi tarvittavista kokousjärjestelyistä.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

SLL kannattaa verkkokokouksen mahdollistamista yhdistysten kokouksissa. Tämä antaa yhdistyksille mahdollisuuden järjestää kokous joustavasti omien tarpeidensa mukaan ilman, että yhdistysten täytyy muuttaa sääntöjään tämän perusteella. SLL kokee, että korona-ajan poikkeus yhdistyslakiin toimi hyvin ja se on syytä tuoda pysäväksi osaksi uutta yhdistyslakia.

4. Etäosallistuminen mahdolliseksi hallituksen päätöksellä, jollei säännöissä rajoitettu tai kielletty – yhdistyslain 17 §:n 3 momentti

Ehdotuksella pyritään digitalisoinnin mahdollisuuksien käyttöön täysimääräisesti sekä, vältetään sääntömuutos- ym. Kuluja. Ehdotuksen valmistelu perustuu myönteisiin kokemuksiin ja työryhmän arvioon väliaikaisen lain aikaisesta kokouskäytännöstä.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

SLL kannattaa etäosallistumisen mahdollistamista hallituksen päätöksellä. Käytäntö edistää yhdistysten toiminnan saavutettavuutta, kun osallistujat pystyvät osallistumaan kokoukseen joustavammin erilaisissa elämäntilanteissa ja eri alueilta käsin.

5. Jäsen- ja liittoäänestys myös hallituksen puheenjohtajasta ja hallituksen jäsenistä mahdolliseksi – yhdistyslain 17 ja 19 §

Hallitusohjelman mukainen mahdollisuus jäsen- ja liittoäänestyksen sallimiseen hallituksen tai sen puheenjohtajan valitsemiseksi perustuisi aina yhdistyksen sääntöjen määräykseen. Liittoäänestyksellä tarkoitetaan päätöksentekoa, jossa esimerkiksi puolue-yhdistyksen jäsenyhdistyksen henkilöjäsen saa äänestää puolueyhdistyksen yhdistyksen kokoukselle kuuluvasta asiasta.

Ehdotuksen ero yhdistyksen kokouksessa käsiteltävään hallituksen puheenjohtajan ja jäsenen valintaan olisi se, ettei tarvitse järjestää kokousta, jossa keskustellaan ehdokkaista. Nykyisin jäsenyhdistyksen henkilöjäsenelle ei voi antaa äänioikeutta esim. puolue-yhdistyksen puheenjohtajan tai hallituksen jäsenen vaalissa.

Ei kantaa

Perustelut

-

6. Jäsenen kyselyoikeudesta yhdistyksen kokouksessa nimenomainen säännös – yhdistyslain 25 a §

Työryhmä ehdottaa nykyistä yhdistyskäytäntöä vastaavaa nimenomaista säännöstä jäsenen kyselyoikeudesta ja yhdistyksen johdon vastausvelvollisuudesta yhdistyksen kokouksessa. Tarkoituksena on selventää, milloin nykyisin sääntelemätön kyselyoikeus ja vastausvelvollisuus on tai sitä ei ole. Ehdotus perustuu oikeuskirjallisuuden lisäksi työryhmän selvittämään yhdistyskäytäntöön (esim. verkkokyselyt ja –keskustelut ja työpajat). Ehdotuksen perusteluissa on paljon käytännöstä nousseita esimerkkejä.

Kannatan muutettuna

Perustelut

SLL kannattaa kyselyoikeuden selkeyttämistä, mutta pitää tärkeänä, että kyselyoikeuden rajoittamisessa otetaan huomioon yhdistysten erilaiset tarpeet. Täten SLL näkee, että kyselyoikeuden rajoittamisesta voitaisiin päättää yhdistyksen säännöissä.

7. Sallitaan päätösvallan delegointi jäseneksi ottamisen ja eroilmoituksen vastaanottamisen osalta – yhdistyslain 12 ja 13 §

Jäseneksi ottamisen osalta delegointi perustuisi sääntöihin, eroilmoituksen vastaanottamisen osalta hallituksen päätökseen. Tarkoituksena on helpottaa digitaalisten palveluiden mahdollisuuksien hyödyntämistä jäsenasioissa (esim. liiton jäsenpalvelujärjestelmää hyödynnetään jäsenyhdistyksen jäsenasioiden hoidossa).

Ei muutosta jäsenen erottamiseen (ei perusteita sallia delegointia)

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

SLL kannattaa päätösvallan delegoimista jäsenyysasioissa. Tämä on erittäin tervetullut uudistus jäsenmäärältään suuriin järjestöihin, joilla on tuhansia henkilöjäseniä ja jäsenyystietojen käsittely hallituksen kokouksissa hankalaa. SLL näkee, että jäseneksi ottaminen helpottuu lakimuutoksen myötä, kun tämä voidaan delegoida toimihenkilöille. Yhdistyksen kokous kuitenkin määrittelee säännöissä jäsenyyden ehdot, jotka ohjaavat hallituksen ja jäsenasioista vastaavan toimihenkilön toimintaa.

8. Hallituksen huolellisuus- ja lojaliteettivelvollisuudesta ja velvollisuudesta huolehtia yhdistyksen hallinnon järjestämisestä nimenomaiset säännökset. Nimenomainen lain tai sääntöjen vastaisten päätösten täytäntöönpanokielto – yhdistyslain 35 §

Työryhmän ehdotuksen tarkoituksena on selventää yhdistyksen hallituksen yleisiä tehtäviä. Ehdotuksessa on otettu huomioon myös tilanne, jossa vastuu päivittäisestä johtamisesta on toimitusjohtajalla (esim. rajoittaa nimenomaisesti hallituksen vastuuta kirjanpidosta ja varainhoidosta).

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

SLL kannattaa hallituksen velvollisuuksien ja yleisten tehtävien selkeyttämistä sekä toimitusjohtaja-toimieliimen huomioimista. SLL pitää myös hyvänä, että lakiin kirjataan määritelmä päätöksen tekemiseen ilman kokousta, mikä jouhevoittaa järjestöjen toimintaa.

9. Sallitaan myös yhdistyksille toimitusjohtaja-toimielin – yhdistyslain 35 a §

Työryhmä ehdottaa, että yhdistyksen säännöissä voitaisiin määrätä toimielin-toimitusjohtajan valitsemisesta. Mahdollisuus sallitaan kaikille yhdistyksille (ei esim. koko- eikä toimialarajoja). Toimitusjohtaja vastaa hallituksen ohjauksessa ja valvonnassa yhdistyksen päivittäisestä johtamisesta. Hallitus valitsee ja erottaa toimitusjohtajan, joka ei ole työsuhteessa yhdistykseen. Ehdotus ei vaikuta yhdistysten nykyisten toiminnanjohtajien, pääsihteerien ym. työsuhteisiin.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

SLL kannattaa toimitusjohtaja-toimielimen lisäämistä yhdistyslakiin vastuiden selkeyttämisen kannalta ja pitää hyvänä, että toimitusjohtajan valitseminen on mahdollista myös yhdistyksille. SLL:n mielestä on kuitenkin tärkeää, että jokainen yhdistys saa päättää itse sopivasta hallintomallista.

Käytännössä monissa yhdistyksissä toiminnanjohtaja tai pääsihteeri vastaa hallinnon ja talouden järjestämisestä, mutta vastuu on hallituksella. Toimitusjohtaja-toimielimen mahdollistaminen selkeyttäisi tätä rakennetta. Erityisesti toimitusjohtaja-toimielimen perustaminen voisi keventää nuorisojärjestöjen nuorten päättäjien kuormaa, jos talouden ja hallinnon järjestämisvastuu siirrettäisiin hallitukselta toimitusjohtajalle. SLL kuitenkin huomauttaa, että hyvään yhdistyskäytäntöön tulee kiinnittää huomiota toimitusjohtajakäytänteitä luotaessa. Yhdistysten tulee esimerkiksi luoda mallit erokorvauksille ja vastaaville käytännöille siinä missä toimitusjohtaja-toimielin heikentää työsopimusperusteisen toimihenkilön asemaa.

10. Yhdistyksen johdon esteellisyysääntelyn tarkistus – yhdistyslain 37 §

Työryhmän ehdottamaa esteellisyysääntelyä sovellettaisiin hallituksen jäseniin, (ehdotettavaan) toimitusjohtajaan ja muuhun sääntöjen perusteella hallintotehtävää hoitavaan toimihenkilöön (nykyisin kaikki toimihenkilöt).

Tarkoitus on selventää vastuusuhteita yhdistyksessä: hallitus ja mahdollinen toimitusjohtaja vastaavat yhdistyksen toiminnan järjestämisestä niin, että intressiristiriitatilanteita ei synny ja/tai ne tunnistetaan ja niissä toimitaan asianmukaisesti.

Työryhmän ehdotuksella selvennetään esteellisyyden perusteita siten, että yksityinen etu voi olla esteellisyysperuste vain, jos toimi poikkeaa yhdistyksen tavanomaisesta toiminnasta tai tavanomaisista ehdoista. Lisäksi selvennetään sitä, milloin välillinen etu johtaa ja ei johda esteellisyyteen.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

SLL kannattaa esteellisyysääntelyn tarkentamista yhdistyslaissa. Nykyisellään esteellisyyskysymys on ollut hieman hankala ymmärtää ja tulkita, mikä synnyttää helposti väärinkäsityksiä esteellisyydestä päätöksenteossa. SLL näkee tärkeänä, että esteellisyysäännöksestä tehdään mahdollisimman yksinkertainen, jolloin esteellisen henkilön on helppo ymmärtää jääviytensä päätöksen tekemiseen.

11. Pienimmille yhdistyksille sallitaan helpotettu tilinpito – yhdistyslain 37 a §

Työryhmä ehdottaa, että jos yhdistyksen tuotot ovat enintään 30 000 €/v, se voi soveltaa kirjanpitolakia kevyempää tilinpitonormistoa, joka perustuu maksuperusteiseen yksinkertaiseen kirjanpitoon. Tarkoituksena on tulojen, menojen, varojen ja velkojen erillään pitäminen. Tilinpitoon ei kuulu pakollisen tilinpäätöksen laatimista, jos tilinpito pidetään säännöllisesti (vähintään kuukausittain) jäsentenä nähtävänä. Lisäksi tilinpito-mallissa on mahdollisuus tilinpäätöstä kevyempään vuosilaskelmaan.

Kannatan muutettuna

Perustelut

SLL kannattaa tilinpidon helpottamista pienille yhdistyksille. Tämä helpottaa erityisesti nuorten perustamien yhdistysten toimintaa. SLL haluaa kuitenkin nostaa esiin kysymyksen, miten pienet yhdistykset eroavat toimintaryhmistä. Lisäksi SLL jäi pohtimaan, missä kirjanpidon tulisi käytännössä sijaita, jotta se olisi jäsenten saatavilla, ja mihin perustuu lain määrittelemä vähintään kuukausittainen esilläpito. SLL näkee, että yhdistyksiä voisi helpottaa, jos tilinpito olisi nähtävillä lain mukaan harvemmin ja säännöissä voitaisiin määritellä tiheämpi esillä pitäminen. SLL pohtii, tulisiko laissa määritellä tarkemmin esillä pito, jotta pienten yhdistysten ei tarvitsisi määritellä tätä säännöissä. Yhdistysten toimintaa kuitenkin helpottaisi, jos laista voisi poiketa, jos säännöissä määriteltäisiin toinen paikka tilinpidon esillä pitämiseen.

12. Yhdistysten yhdistymiseen uusi vaihtoehto – yhdistyslain 42 a – 42 c §

Työryhmä ehdottaa vaihtoehtoista sopimukseen perustuvaa yhdistymisjärjestelyä, jolla pyritään helpottamaan erityisesti suurempien yhdistysten yhdistämistä. Ehdotus sisältää varojen ja velkojen yleisseuraannon ja järjestelyn kaikkien oikeusvaikutusten (mm. uuden yhdistyksen perustaminen, sääntömuutos, jäsenyyksien siirtyminen, yhdistyvän yhdistyksen purkautuminen) voimaantulon saman aikaisesti rekisteröinnillä. Yleisseuraanto vähentää olennaisesti varojen ja vastuiden yksilöintiin ja ”järjestämiseen” liittyvää selvittelyn tarvetta.

Velkojen yleisseuraannon vuoksi ehdotus sisältää velkojansuojamenettelyn.

Kannatan muutettuna

Perustelut

SLL näkee, että yhdistysten yhdistymistä koskeva sääntely tulee tarpeeseen, mutta se ei tällaisenaan ratkaise kaikkia ongelmia. Ongelmaksi jää, että jäsenen on toimittava aktiivisesti säilyttääkseen jäsenyytensä uudessa yhdistyksessä, mikä aiheuttaa yhdistykselle suuren riskin jäsenten menetyksestä sekä suuren hallinnollisen työn jäsenyyksien uusimisessa. Tämä voi vaikeuttaa yhdistymisten toteutumista.

Tyypillisesti yhdistymisessä on kyse saman liiton alajärjestöjen liittymisestä yhteen ja ei ole syytä olettaa, että jäsenen tahto pysyä samassa järjestöpiirissä olisi muuttunut. Nyt esitetty sääntely johtaa pikemminkin siihen, että jäsenen positiivista yhdistymisvapautta loukataan, kun hän saattaa esimerkiksi vanhaan osoitteeseen menneen postin takia pudota kokonaan pois järjestöstä (tai tarkalleen sen seuraajasta), johon on aikanaan liittynyt. SLL ei näe, miten jäsenten automaattinen siirto loukkaisi vakavasti negatiivista yhdistymisvapautta, kun jäsenellä on aina oikeus erota vanhasta tai uudesta järjestöstä.

SLL näkee, että olisi perustellumpaa säätää siten, että yhdistymissopimuksessa määrätään, siirtyvätkö yhdistyvän yhdistyksen jäsenet suoraan yhdistysten päätöksillä vastaanottavan yhdistyksen jäseniksi vai tuleeko heidän erikseen ilmoittautua yhdistyksen jäseniksi yhdistymissopimuksessa säädetyin ehdoin. Negatiivista yhdistymisvapautta voidaan suojata esimerkiksi määräämällä laissa, että vastaanottavan yhdistyksen eroamisen voimaantuloa koskevasta sääntömääräyksestä riippumatta yhdistysten päätöksillä uuteen yhdistykseen siirretyllä jäsenellä on esimerkiksi vuoden kuluessa siirron tapahtumisesta oikeus erota uudesta yhdistyksestä

heti ja että hänellä näin toimiessaan ei ole velvollisuutta maksaa vastaanottavan yhdistyksen tuona aikana erääntynyttä jäsenmaksua.

13. Muut kommentit työryhmän muutosehdotuksesta yhdistyslain osalta

Yhdistyslain 17 §:n 1 momentti (perinteisen kokouksen määritelmä), 22 § (viittauksen selvennys), 24 §:n 2 momentti (kokouskutsun sisältö etäosallistumisesta, verkkokokouksesta ja ennakkoilmoittautumisesta), 25 §:n 2 momentti (ennakoilmoittautumisvelvollisuuden sisällön tarkistus), 26 § (toimitusjohtajan esteellisyys yhdistyksen kokouksessa), 27 §:n 2 momentti (jäsen- ja liittoäänestystä koskevan helpotetun sääntömuutoksen soveltamisalan rajoitus, joka liittyy jäsen- ja liittoäänestyksen käyttöalan laajentamiseen), 29 § (avoin äänestys mahdolliseksi myös suhteellisessa vaalissa), 30 § (äänestys- ja vaalijärjestysvaatimuksen rajoittaminen jäsen- ja liittoäänestykseen), 32 § (moiteoikeus myös toimitusjohtajalle), 33 § (kanneoikeus myös toimitusjohtajalle), 39 § (toimitusjohtajan vahingonkorvausvelvollisuus ja johdon vahingonkorvausvastuun rajoittaminen muuta yhteisö- ja säätiölainsäädäntöä vastaavasti), 40 § (pakollisen lopputilityskokouksen tilalle lopputilityksen saatavana pitovelvollisuus), 43 § (lakkautettavan yhdistyksen varojen käyttäminen), 48 § ja 52 § (mahdollisen toimitusjohtajan huomioon ottaminen perus- ja muutosilmoituksessa yhdistysrekisteriin), voimaatulosäännös (ehdotetaan tulemaan voimaan 1.7.2022), siirtymäsäännökset (kokouskutsuajan ja ennakkoilmoittautumisen määräajan suhde, ennen lain muutosta käytössä ollut toimitusjohtaja-nimike ja vahingonkorvausvastuu ennen lain muutosta aiheutetusta vahingosta).

14. Muut yhdistyslakiin tai siihen liittyviin suosituksiin (esim. hyvä hallintotapa) tai ohjeisiin liittyvät kommentit

Tässä voit kommentoida yhdistyslakia siltä osin kuin asiaa ei ole käsitelty työryhmän mietinnössä.

SLL pitää esityksiä yhdistyslain muuttamiseksi kannatettavina ja yhdistysten toimintaa helpottavina. SLL haluaa kuitenkin nostaa esiin huolen, että lain monimutkaistaminen saattaa vaikuttaa negatiivisesti haluun perustaa yhdistyksiä. SLL kokee tärkeäksi, että lisäykset lakiin kirjataan mahdollisimman selkeästi ja helppotulkintaisesti, jotta erilaiset ryhmät pystyvät jatkossakin muodostamaan yhdistyksiä ja hyödyntämään yhdistymisvapautta.

SLL on harmissaan, ettei yhdistyslain valmistelun perusteluissa ole otettu kantaa alaikäisten mahdollisuuteen perustaa yhdistyksiä. Erityisesti toisen asteen opiskelijat ovat yhdistyslaissa hankalassa välitilassa, koska useat heistä eivät voi toimia yhdistyksen puheenjohtajana. Alaikäiset ovat myös yhdenvertaisuusperiaatteen näkökulmasta eriarvoisessa asemassa yhdistyksissä, koska eivät voi käyttää vaaleihin ehdolleasettamisoikeuttaan.

Tämä rajoittaa yhdistysdemokratiaa esimerkiksi opiskelijakunnissa tai opiskelija- ja nuorisojärjestöjen paikallisjärjestöissä, kun jäsenet eivät pysty valitsemaan puheenjohtajaksi haluamaansa henkilöä tai kaikki jäsenet eivät voi asettua ehdolle kaikkiin tehtäviin. Osassa yhdistyksiä, kuten lukioden opiskelijakunnissa toiminta-aika on myös rajallinen, jolloin yhdistyksellä voi olla haasteellista löytää täysi-ikäinen puheenjohtaja. Toisaalta laki jättää epäselväksi, miten toimitaan tilanteessa, jossa puheenjohtaja on 18-vuotias, mutta varapuheenjohtaja on alaikäinen.

Lisäksi laki jättää tulkinnanvaraiseksi, milloin henkilön tulee olla täysi-ikäinen, jotta hän voi toimia yhdistyksen puheenjohtajana. SLL ymmärtää, että lainsäädännön määritelmä oikeustoimikelpoisuudesta asettaa rajat, kenellä on kyky toimia yhdistyksen asialla. SLL kuitenkin toivoo, että näitä kysymyksiä selvitetään yhdistyslain valmistelun yhteydessä.

15. Uusi toimintaryhmälaki

Työryhmän ehdotuksen mukainen uudessa laissa säänneltävä toimintaryhmä on yhdistystoiminnalle vaihtoehtoinen kansalaistoiminnan organisointimuoto. Toimintaryhmä edistää yhteisen aatteellisen tarkoituksen toteutumista. Tarkoituksena ei voi olla voiton tai muun taloudellisen edun hankkiminen siihen osalliselle.

Toimintaryhmän sisäisissä suhteissa on laaja sopimusvapaus – ei esim. pakollista hallitusta eikä jäsenten kokousta. Toimintaryhmän sisäinen viestintä ja päätöksenteko voidaan toteuttaa siten esim. some-palvelussa.

Toimintaryhmä syntyy rekisteröinnillä (PRH:een toimintaryhmärekisteri). Rekisteröinti on määräaikainen (3 vuotta). Jos rekisteröintiä ei uusita, toimintaryhmä poistetaan rekisteristä.

Rekisteröity toimintaryhmä on oikeushenkilö. Toimintaryhmällä on ainakin yksi edustaja, jolla voi edustaa ryhmää kaikissa toimissa. Toimintaryhmän puolesta toiminut ja tointa koskevaan päätökseen osallistunut ryhmän edustaja ja jäsen vastaavat henkilökohtaisesti, jos velkoja ei saa suoritusta toimintaryhmältä. Ryhmän edustaja ja jäsen voivat milloin tahansa erota.

Toimintaryhmän kevennetty tilinpito (ks. Edellä kysymys 11. pienistä yhdistyksistä), jos tuotot enintään 30 000 €/v eikä muuta säännöissä tai päätetty. Toimintaryhmälakiin lisäksi säännökset oikeuspaikasta, toimintaryhmän edustajan vahingonkorvausvelvollisuudesta, toimintaryhmän purkamisesta, konkurssista, muuttamisesta rekisteröidyksi yhdistykseksi ja rangaistusvastuusta.

Kannatan muutettuna

Perustelut

SLL katsoo, että lakimuutos jättää erityisesti lukioiden opiskelijakunnat edelleen haastavaan asemaan yhdistyslain, toimintaryhmälain ja lukiolain välimaastossa, koska tosiasiallisesti jokaisella opiskelijakunnan jäsenellä ei ole yhtäläisiä mahdollisuuksia osallistua opiskelijakunnan toimintaan lainsäädännössä olevan vähimmäisikärajan vuoksi. Käytännössä lukioiden kohdalla tämä tarkoittaa, että opiskelijakunnan puheenjohtajan tulee olla 18 vuotta täyttänyt abiturientti. Toisaalta jos toiminnasta vastaa henkilökunnan edustaja, haasteeksi syntyy, että toiminta ei ole enää nuorten omaehtoista toimintaa. SLL toivoo, että lainvalmistelussa otetaan huomioon nämä huolet ja pohditaan, pitäisikö lukioiden opiskelijakuntien asema rinnastaa yliopisto- ja ammattikorkeakoululain mukaisiin ylioppilas- ja opiskelijakuntiin.

SLL kokee, että toimintaryhmälain suurimpana haasteena opiskelijakunnille on vaade toimintaryhmän edustajan täysi-ikäisyydestä. Suurin osa opiskelijakunnan jäsenistä on alaikäisiä, joten toimintaryhmän vastuuhenkilö pitää valita pienestä joukosta opiskelijoita. SLL:n mielestä tämä rajoittaa opiskelijakunnan demokratiaa ja toisaalta jää epäselväksi, millä perusteilla vastuuhenkilö tulisi opiskelijakunnalle valita.

SLL:n mielestä opiskelijoista muodostuva toimintaryhmä voi toimia opiskelijakunnan taustatoimijana hoitaen opiskelijakunnan hallinnon ja taloudenhoidon. Tämä kuitenkin jättää edelleen toimintaryhmän ja lukiolain määrittelemän opiskelijakunnan roolit epäselviksi. Tärkeää on havaita, että lukiolain tarkoittama opiskelijakunta ja opiskelijoiden perustama toimintaryhmä säilyvät aina lain näkökulmasta erillään. Lukiolain mukaan kaikki opiskelijat kuuluvat opiskelijakuntaan, mutta ketään ei voi pakottaa liittymään toimintaryhmään tai yhdistykseen. SLL pitää haasteellisena, kuinka laissa taataan kaikkien opiskelijoiden osallistumis- ja vaikutusmahdollisuudet toimintaryhmän perustamisenkin jälkeen.

SLL pitää mietinnön ehdotusta korvausvastuusta hieman epäselvänä. Haasteena vahingonkorvausvastuussa on erityisesti opiskelijakunnan ja toimintaryhmän erillisuus, koska opiskelijakunta voi tehdä päätöksen, mutta vastuu säilyy toimintaryhmän edustajalla. SLL näkee, että lainsäädännön epäselvyys opiskelijakuntien kohdalla voi siis aiheuttaa epäselvyyksiä myös korvausvastuiden osalta tulkittaessa päätöksentekoon osallistuneita, jos opiskelijakunnan jäseniä ovat kaikki lukion opiskelijat, mutta viralliseen toimintaryhmään kuuluu vain osa heistä.

Lisäksi SLL näkee haasteellisena tilanteen, jossa lukion henkilökunnan edustaja olisi toimintaryhmän vastuuhenkilö, koska se aiheuttaisi tarpeen esimerkiksi määritellä työnantajan vastuun korvaustilanteessa. SLL:n mielestä tulisi myös selvittää, mikä rooli alaikäisillä on korvausvastuutilanteessa, jos he ovat osallistuneet päätöksentekoon.

16. Mietinnön yleisperusteluiden kommentit

Tässä voit kommentoida työryhmän mietinnön yleisperusteluita

Yleisperustelut sisältävät työryhmän

- selvitykset yhdistyslainsäädännön sisällöstä ja yhdistyskäytännöstä, muusta yhteisölainsäädännöstä vastaavien asioiden osalta ja yhdistystoiminnan sääntelyn ulkomaiden lainsäädännössä,
- arvion nykytilasta ja toimeksiannon mukaiset tavoitteet,
- määrittämät sääntelyvaihtoehdot, arvion vaihtoehdoista ja työryhmän ehdotuksen yleiset perustelut kunkin asian osalta, sekä
- ehdotuksen riippuvuuden muista hankkeista ja suhteen valtion talousarvioesitykseen

SLL huomauttaa, että lukiolain 33 §:n mukaan koulutuksen järjestäjän tulee turvata opiskelijakunnalle riittävät toimintaedellytykset. Nykyisin käytännöt lain toteuttamisen osalta ovat hyvin värikkäitä eikä järjestämisen käytänteistä ole selkeää kuvaa. Haasteen tuottaa myös se, ettei lukiolain 33 §:n mukainen opiskelijakunta saa vastaavaa oikeushenkilön asemaa kuin esimerkiksi ammattikorkeakoululain 41 §:n mukainen ammattikorkeakoulujen opiskelijakunta tai yliopistolain 46 §:n mukainen ylioppilaskunta.

SLL on hiljattain alkanut kartoittaa opiskelijakuntien hallinnollista tilannetta ja lukiolain toteutumista tämän pykälän osalta, mutta kartoitus on vielä kesken. SLL:n tietoon on kuitenkin tullut useampia viestejä opiskelijakunnilta haasteista, joita yhdistykseksi rekisteröitymisessä on ollut.

SLL näkee, että lukioiden opiskelijakuntien hallinnollisesta tilanteesta sekä lukiolain toteutumisesta opiskelijakuntatoiminnan osalta tulisi tehdä laaja selvitys ja tehdä ratkaisut tämän pohjalta. SLL avustaa mielellään selvityksen tekemisessä.

Nykyisin opiskelijakuntatoiminnan järjestäminen vaatii koulutuksen järjestäjältä monenlaista osaamista, jota ei välttämättä suoraan opettajankoulutuksesta saa. Tämä heijastuu suoraan opiskelijakuntatoiminnan laatuun ja lukiolaisten osallistumismahdollisuuksiin esimerkiksi koulutuksen kehittämisessä.

Nykyään lukioiden opiskelijakunnat ovat perustaneet erillisiä rekisteröityneitä kannatusyhdistyksiä helpottaakseen toimintaansa ja saadakseen oikeushenkilön aseman. Yhdistysmuotoisen toiminnan järjestämisessä opiskelijat ja vastuuopettajat ovat kuitenkin jääneet oman onnensa nojaan, koska opiskelijakuntien kannatusyhdistykset ovat erillisiä opiskelijakunnasta ja koulutuksen järjestäjästä.

SLL:n mielestä lain toteuttamisen kannalta olisi tärkeää yhdenmukaistaa opiskelijakuntatoiminnan järjestämisen käytänteitä, jotta tarvittavaa osaamista voitaisiin sisällyttää esimerkiksi opiskelijakuntien vastuuopettajien koulutuksiin. Nyt valmiudet tukea yhdistys- tai toimintaryhmämuotoista opiskelijatoimintaa samoin, kuin opiskelijakuntatoiminnan laajuus lukioissa ovat hyvin vaihtelevia koulutuksen järjestäjästä riippuen. SLL:n mielestä selkeys opiskelijakunnan hallinnon organisointimuodossa voisi selkeyttää myös opettajien osaamisen kehittämistä sekä osallisuuden toteutumista lukiokoulutuksessa.

Muut kommentit

Voitte kirjoittaa muut kommentinne alla olevaan tekstikenttään

Lisätietoja lausunnosta: Pääsihteeri Heikki Luoto, 050 368 8894, heikki.luoto@lukio.fi

Hynönen Iiris
Suomen Lukiolaisten Liitto